

INVALIDITĀTES LIETU NACIONĀLĀS PADOMES SĒDES PROTOKOLS

Rīgā

Nr. 1

2021.gada 31.marts

Sēdi vada:

R.Petraviča labklājības ministre, padomes priekšsēdētāja.

Padomes locekļi vai to deleģētie pārstāvji:

L.Apine Latvijas Paralimpiskās komitejas ģenerālsekretāre;

I.Balodis Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" valdes priekšsēdētājs;

V.Biseniece Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Elektronisko sakaru un pasta departamenta galvenā speciāliste;

V.Jurča Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Valsts ilgtspējīgas attīstības departaments, Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vecākā eksperte;

I.Leimane-Veldmeijere Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda"" direktore;

P.Leiškalns Latvijas Darba devēju konfederācija, Sociālās drošības un veselības aprūpes eksperts;

D.Mergupe-Kutraite Izglītības un zinātnes ministrija, Izglītības departamenta eksperte;

M.Petroviča Veselības ministrija, Veselības aprūpes departamenta Integrētās veselības aprūpes nodaļas vadītāja;

M.Pužuls Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Darba aizsardzības vecākais speciālists;

S.Sproģe Latvijas Neredzīgo biedrība, Centrālās valdes priekšsēdētāja;

S.Treimane Izglītības un zinātnes ministrija, Izglītības departamenta eksperte;

Citi dalībnieki:

B.Bicēna Latvijas Vājdzirdīgo atbalsta asociācija „Sadzirdi.lv”, valdes locekle;

Z.Beinare Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā referente;

G.Bruņeniece	Tiesībsarga birojs, Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas vadītājas vietniece;
T.Caune	Tiesībsarga birojs, Bērnu tiesību nodaļas vecākā juriste
E.Celmiņa	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktore;
V.Grišuļonoka	Tiesībsarga birojs, Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vecākā juriste;
A.Kaļāne	Finanšu ministrija, Tiešo nodokļu departamenta direktore;
D.Kampenusā	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte;
I.Lipskis	Labklājības ministrija, Darba tirgus politikas departamenta direktors;
A.Lukašenoka	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte;
J.Muižniece	Labklājības ministrija, valsts sekretāra vietniece;
A.Ozoliņa	Finanšu ministrija, Tiešo nodokļu departamenta Īpašuma un iedzīvotāju ienākuma nodaļas vadītājas vietniece;
S.Pūce	Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda"" juriste;
S.Rucka	Labklājības ministrija, Sociālās apdrošināšanas departamenta vecākā eksperte;
N.Snarskis	Biedrības "PINS" vadītājs;
J.Stadja	Biedrība "EAPN_Latvia" valdes loceklis;
S.Survila	biedrība "Wings for wheels", sociālais eksperts;
S.Zankovska-Odiņa	Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda"" projektu koordinatore-pētniece;
I.Zonenberga	Tiesībsarga birojs, Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece.
Protokolē:	
R.Veidliņa	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte.

Sēdi sāk plkst. 13:00

Darba kārtībā:

1.	Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" nākotnes redakcijas (spēkā no šā gada 1.jūlija) 20. ⁴ panta ceturtās daļas 3.punkta sagaidāmo ietekmi uz personām ar III invaliditātes grupu.	Pēteris Leiškalns LDDK, Sociālās drošības un veselības aprūpes eksperts
2.	Atbalsta pasākumi vecākiem ar invaliditāti, kuru apgādībā ir bērni.	Elīna Celmiņa Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktore
3.	Informācija par politikas plānošanas dokumentu "Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam".	Elīna Celmiņa Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktore
4.	Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda"" paveiktais ANO Konvencijas ieviešanai.	Ieva Leimane-Veldmeijere Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "ZELDA"" direktore

1.jautājums

Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" nākotnes redakcijas (spēkā no šā gada 1.jūlija) 20.⁴ panta ceturtās daļas 3.punkta sagaidāmo ietekmi uz personām ar III invaliditātes grupu

P.Leiškalns, A.Kaļāne, J.Muižniece

N.Snarskis, I.Balodis, M.Pužuls, L.Apine

Latvijas Darba devēju konfederācijas eksperts pastāvošo pensiju apdrošināšanas iemaksu nosacījumu¹ personām ar invaliditāti saskata kā nodarbinātību bremsējošu faktoru, jo personai ar invaliditāti, kļūstot par darba ņēmēju ar atalgojumu zemāku par iepriekšējā gada vidējo apdrošināšanas iemaksu algas² 50 procentiem, pensijas kapitāls pieaugs lēnāk kā nenodarbinātai personai ar invaliditāti.

Ar šā gada 1.jūliju stāsies spēkā jauna kārtība, kura paredz nodarbinātām personām ar I un II invaliditātes grupu saglabāt līdzšinējo apdrošināšanas iemaksu veikšanas kārtību, bet par nodarbinātām personām ar III invaliditātes grupu darba

¹ Ministru kabineta 2001.gada 5.jūnija noteikumu Nr.230 "Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem" 14.2.apakšpunkts nosaka, ka pensiju apdrošināšanai tiek veiktas obligātās iemaksas no invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta par personām ar invaliditāti, kuras nav reģistrētas kā darba ņēmēji vai nav obligāti sociāli apdrošinātas kā pašnodarbinātie (ne ilgāk kā līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai vai valsts vecuma pensijas piešķiršanai (tai skaitā priekšlaicīgi)) — 20 procentu apmērā no iepriekšējā gada vidējās apdrošināšanas iemaksu algas 50 procentiem;

² 2019. gadā vidējā apdrošināšanas iemaksu alga bija 908,89 eiro;

devējam būs pienākums veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas vismaz no minimālās algas³ apmēra. Eksperta vērtējumā šāds regulējums aizstāv personas intereses, bet nav draudzīgs darba devējam, jo, lai arī personām ar III invaliditātes grupu pastāv mēreni izteikts darbspēju ierobežojums no 25% līdz 59%, tomēr ne vienmēr šīs personas spēj strādāt pilnu slodzi, savukārt, ja samazināto slodzi darbinieks nespēj kompensēt ar augstākas kvalifikācijas vai paaugstinātas intensitātes darbu, šādā gadījumā darba devējam tiek uzlikts pienākums veikt lielākas apdrošināšanas iemaksas nekā tās atbilstu šo personu atalgojumam. Tādējādi šāda sistēma var būtiski mazināt personu ar III invaliditātes grupu, kurām ir zema produktivitāte, nodarbinātības līmeni.

Lai novērstu risku, ka personas ar invaliditāti netiek pieņemtas darbā, eksperts ierosina svītrot likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” nākotnes redakcijā pieņemto izņēmumu attiecībā uz personām ar I un II invaliditātes grupu. Savukārt pensiju apdrošināšanu regulējošajos Ministru kabineta noteikumos iekļaut normu, ka valsts nepārtrauc veikt iemaksas, ja persona ar invaliditāti sāk strādāt. Eksperts šādu piedāvājumu pamato ar valsts pienākumu veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas par ikvienu personu ar invaliditāti, bet nodarbinātības gadījumā iemaksu apjomu samazināt par darba devēja veikto iemaksu apjomu. Pie šāda modeļa kopējā summa, kura krājas pensijas kapitālam, nodarbinātības gadījumā nemazinātos, turklāt P.Leiškalna ieskatā šāds mehānisms veicinātu personu ar invaliditāti nodarbinātību.

Padomes priekšsēdētāja pasakās par sniegto prezentāciju un ierosinājumiem. Dod vārdu finanšu ministrijas pārstāvjiem.

A.Kaļāne atturas komentēt likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” normas, jo regulējuma izstrādātājs ir Labklājības ministrija. Atgādina, ka tiešo nodokļu atvieglojumi kombinējas no divām pozīcijām: parastais diferencētais neapliekamais minimums un papildu atvieglojumi, kuri ir attiecināmi arī uz personām ar invaliditāti. Tādējādi šai mērķgrupai tiek nodrošināti papildu atvieglojumi, un nenoliedz, ka jautājums varētu būt par atvieglojumu pārskatīšanas regularitāti un apmēra pietiekamību. Pieļauj iespēju diskutēt par minimālo sociālo maksājumu nākotnes modeļiem, tomēr finanšu ministrijas ieskatā arī šīm personām būtu jāveic sociālie maksājumi, lai būtu sociāli apdrošinātas un aizsargātas. Izsaka pieļāvumu, ka atbrīvot no šāda maksājuma veikšanas varētu tikai tās grupas, kas ļoti nopietnu iemeslu dēļ nestrādā vai ir citi pamatoti iemesli.

J.Muižniece izsaka pateicību par detalizēto jautājuma analīzi un vēlas sniegt skaidrojumu par prezentācijā aktualizēto jautājumu vēsturisko attīstību.

Norma par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veikšanu par personām ar invaliditāti ir kopš 1996.gada, kad tika ieviesta pēdējā pensiju sistēma. Sistēmas ieviešanas sākumposmā valsts veica iemaksas tikai par atsevišķām iedzīvotāju grupām, bet laika gaitā veikta šādu grupu paplašināšana. Izsaka pieļāvumu, ka personām ar invaliditāti sākotnēji noteiktais salīdzinoši

³ 2021.gadā minimālā mēneša darba alga ir 500 euro;

lielākais iemaksu objekts noteikts, lai šīs personas sociāli aizsargātu iestājoties vecumam, kad var pretendēt uz valsts vecuma pensijas saņemšanu. Piekrīt, ka ir daudz un dažādi iemaksu objekti, un šis jautājums būtu sakārtojams.

Valsts kontrole revīzijas ziņojumā ieteica skaidri noteikt obligāto iemaksu veikšanas nosacījumus. Ieteikuma rezultātā tika pārskatīta sistēma un noteikts, ka nodarbinātība ir primārais statuss.

Jaunā minimālo sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanas kārtība, kura stāsies spēkā no šī gada 1.jūlija, balstīta uz pieņēmumu, ka III invaliditātes grupa tiek noteikta, ja ir mēreni izteikti veselības traucējumi, turklāt vairāk kā puse no šīs grupas ir nodarbināta.

N.Snarskis atzīst, ka cilvēki ar psihiskiem traucējumiem nevar strādāt pilnu darba dienu, taču šiem cilvēkiem ir ļoti svarīgi būt iesaistītiem ikdienas aktivitātēs un būt nodarbinātiem. Piekrīt, ka jaunā sistēma nebūs izdevīga cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, kuri nespēj strādāt pilnu darba dienu.

I.Balodis ierosina organizēt iesaistīto speciālistu diskusiju, lai pārliecinātos, ka tādējādi netiek diskriminēti cilvēki ar kādu funkcionālā traucējuma veidu. Ierosina izveidot informatīvu materiālu par darba devējiem pieejamajiem atvieglojumiem, nodarbinot personu ar invaliditāti.

M.Pužuls atbalsta izteiktos priekšlikumus.

Arī **L.Apine** piekrīt, ka tādējādi tiek pieļauta diskriminācija, visām invaliditātes grupām būtu piemērojams viens princips.

R.Petraviča pasakās par sniegtajiem viedokļiem. Pieļauj, ka par šo jautājumu varētu notikt diskusijas arī kontekstā ar Darba likuma grozījumu izskatīšanu Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā.

Nolemj: Labklājības ministrijai izveidot infografiku par darba devējiem pieejamajiem atvieglojumiem, nodarbinot personu ar invaliditāti.

2.jautājums

Atbalsta pasākumi vecākiem ar invaliditāti, kuru apgādībā ir bērni

E.Celmiņa

P.Leiškalns

E.Celmiņa sniedz ieskatu par informatīvo ziņojumu “Par atbalsta pasākumiem vecākiem ar invaliditāti, kuru apgādībā ir bērni”. Labklājības ministrijai šāds uzdevums izriet no valdības deklarācijas⁴. Ziņojums tika

⁴ Valdības rīcības plāna par Deklarācijā par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 112.2. uzdevumā noteiktajam, ka valdība ir apņēmusies pilnveidot personu materiālā atbalsta sistēmu, kā arī izvērtēt nepieciešamo aizsardzību pret apgādnieka darbības nepietiekamību vai neesību, tādējādi apņemoties izvērtēt valsts sniegtā atbalsta pietiekamību personām ar invaliditāti, kuru apgādībā ir citi cilvēki, jo īpaši nepilngadīgas personas, un kuri savu ierobežoto vai zaudēto darbības spēju dēļ nav spējīgi gūt ienākumus līdzvērtīgi ar citiem sabiedrības locekļiem, kuriem darbības spējas nav ierobežotas;

sagatavots un iesniegts izskatīšanai Ministru kabinetam pagājušajā gadā, tomēr līdz šai padomes sēdei, ziņojumu valdība vēl nav izskatījusi.

Situācijas analīzei tika atlasīti un analizēti dati par cilvēku ar invaliditāti, kuri saņem ģimenes valsts pabalstu par vienu vai vairākiem bērniem, ir vecumā no 20-65 gadiem, nodarbinātību. Secinājām, ka vecāki ar invaliditāti ir nodarbināti biežāk un lielākā intensitātē, tas liek domāt, ka vecāki ar invaliditāti ir aktīvāki darba tirgū. Vēl salīdzinājām vidējo darba samaksas mediānu ar vidējo šīs mērķa grupas darba samaksu un attiecinājām pret vidējo darba samaksas mediānu procentuālā izteiksmē. Iegūtie rezultāti ļāva izdarīt secinājumus, ka mērķa grupas kopējie ienākumi, kurus veido ienākumi no darba un invaliditātes pensijas, attiecībā pret vidējo darba samaksas mediānu nedaudz pārsniedz 100%, kas liecina, ka šī mērķa grupa nav finansiāli ļoti negatīvā situācijā.

Ziņojumā iekļauts arī apkopojums par personām ar invaliditāti pieejamajiem valsts sniegtajiem atbalsta pasākumiem gan labklājības, gan citu nozaru politikās, kuri ir vērsti uz invaliditātes seku mazināšanu.

Labklājības ministrija secināja, ka vecāku ar invaliditāti nodarbinātība un ienākumi atbilst valstī vidējiem rādītājiem, tādējādi pieņemts, ka personām ar invaliditāti, kuru apgādībā ir bērni, nav nepieciešams ieviest specifiskus atbalsta pasākumu. Turklāt šāda pabalsta ieviešana dublētu invaliditātes pensiju, kura jau tiek nodrošināta atbilstoši personas iemaksām. Turklāt ministrijas ieskatā jauna pakalpojuma nodrošināšana būtu iespējama, ja paaugstinātu sociālās apdrošināšanas iemaksu likmi. Paaugstināšana būtu pieļaujama tikai izdiskutējot šādu piedāvājumu ar sadarbības partneriem. Turklāt jāņem vērā, ka bērna uzturēšanas pienākums ir absolūts un izriet no Civillikuma. Tomēr jāņem vērā, ka universāla pabalsta ieviešana nenodrošina ikvienas ģimenes konkrētās situācijas atrisināšanu. Tāpēc gadījumos, kad mājsaimniecībai rodas papildu vajadzības vai neparedzēti apstākļi, situācija būtu jārisina individuāli, saņemot situācijai atbilstošus sociālos pakalpojumus.

P.Leiškalns piekrīt, ka personām ar invaliditāti tiek sniegts atbalsts, taču gadījumos, kad personai apgādībā ir kāda cita persona, pieaug izdevumu slogs. Turklāt šie papildu izdevumi jānodrošina personai, kurai ir ierobežotas darbaspējas. Līdzīgi kā Satversmes tiesa (*2020.gada 9.jūlija spriedums lietā Nr.2019-27-03*) secināja, ka nepieciešams diferencēt pabalsta apmēru atkarībā no nodarbinātības fakta, arī šajā gadījumā būtu ieviešams jauns pabalsts, kurš tiek diferencēts atkarībā no tā vai personai ar invaliditāti ir apgādībā cita persona. Pieļauj, ka tā varētu būt piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par personu, kuras apgādnieks ir persona ar invaliditāti.

E.Celmiņa piekrīt, ka vērtējums balstīts uz personai ar invaliditāti nodrošināto papildu atbalsta apmēru. Vērš uzmanību, ka, ieviešot jaunu pabalstu, nepieciešams vērtēt tā samērīgumu iepretim kopējai situācijai.

R.Petraviča pasakās par paustajiem viedokļiem.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

3. jautājums

Informācija par politikas plānošanas dokumentu “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam”

E.Celmiņa

E.Celmiņa informē par Labklājības ministrijas sagatavoto plānošanas dokumenta “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam” (turpmāk – plāns) projektu. Plānā ietvertās darbības ir pakārtotas gan Eiropas Savienības politikas dokumentiem, gan nacionāliem politikas plānošanas dokumentiem, gan ANO Konvencijai⁵. Turpinājumā klātesošie tiek iepazīstināti ar personu ar invaliditāti statistisko portretu, vecuma struktūru, noteiktajām invaliditātes grupām un sadalījumu pa funkcionālo traucējumu veidiem.

E.Celmiņa atgādina, ka visi plāna pasākumi veidoti balstoties uz cilvēktiesību pieejas modeli, kurš nostiprināts ANO Konvencijā. Šajā modelī cilvēks ir savu tiesību un iespēju turētājs, aktīvi līdzdarbojas sabiedriskajos procesos un ir neatņemama sabiedrisko procesu sastāvdaļa.

Plānā ir izvirzīti pieci rīcības virzieni: invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveidošana, atbalsta pasākumu sistēmas attīstīšana, t.sk., starpnozaru līmenī, iekļaujošas nodarbinātības stiprināšana, vides un pakalpojumu piekļūstamības nodrošināšana un sabiedrības izpratnes, attieksmes un stereotipu mazināšana. Turpinājumā iepazīstina ar katrā rīcības virzienā iekļautajiem galvenajiem pasākumiem. E.Celmiņa atzīst, ka joprojām ir izaicinājumi un idejas pilnveidot invaliditātes noteikšanas sistēmu, kurā tiktu izmantota ar algoritmu pamatota funkcionēšanas novērtēšana. Tāpat ir plānots stiprināt klientorientētu saskarsmi. Savukārt atbalsta pasākumu jomā ir iekļauti pasākumi mobilitātei, bērniem ar invaliditāti, informācijas pieejamība par esošajiem valsts atbalsta pasākumiem un iekļaujošas izglītības stiprināšanas pasākumi no Izglītības un zinātnes ministrijas puses. Darba un nodarbinātības blokā tie ir subsidētās nodarbinātības pasākumi, kuros virzāties uz atbalsta diferencēšanu atkarībā no funkcionālā traucējuma veida un ierobežojuma pakāpes. Plānoti atbalsta instrumenti un pilnveidojumi sociālās uzņēmējdarbības jomā un idejas par Nodarbinātības valsts aģentūras darba pilnveidošanu un metožu attīstīšanu darbā ar klientiem. Piekļūstamības jomā ir Satiksmes ministrijas un Centrālās vēlēšanu komisijas pasākumi, kā arī pasākumi starptautisko saistību⁶ pārņemšanai. Stereotipu mazināšanas jomā pasākumi būs vērsti gan uz visu sabiedrību, gan uz pakalpojumu sniedzējiem ar mērķi sniegt skaidrojošu informāciju un rādīt labās prakses piemērus.

Invaliditātes jautājumi ir viens no horizontālās politikas principiem, kas nozīmē, ka šie jautājumi tiek skatīti arī citos gan labklājības nozares, gan citu

⁵ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām;

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 17.aprīļa Direktīva 2019/882 par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām;

nozaru ministriju politikas dokumentos, tāpēc plānā parādīta sasaite un īsi ieskicēti šie dokumenti.

Līdz 9.aprīlim plāns atrodas sabiedriskajā apspriešanā, kuras ietvaros gaidām priekšlikumus, komentārus, kā arī tiks rīkotas tiešsaistes tikšanās ar sadarbības partneriem. Pirmā tikšanos notiks 8.aprīlī ar nevalstiskajām organizācijām, kur detalizēti pārrunāsim plāna projektu. Dokuments tika izsūtīts uz visu nevalstisko organizāciju elektroniskā pasta adresēm, kā arī ir publiski pieejams ministrijas tīmekļvietnē⁷. Plāna projekts pēc izdiskutēšanas ar iesaistītajām pusēm un precizēšanas tiks iesniegts izskatīšanai valsts sekretāru sanāksmē.

I.Balodis atzinīgi novērtē šāda plāna sagatavošanu. Pauž viedokli, ka plānā būtu precīzāk jāieziņē izvēlēta cilvēku ar invaliditāti nodarbinātības veicināšanas politika, skaidri norādot izvēlēto modeli.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4. jautājums

Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "ZELDA"" paveiktais ANO Konvencijas ieviešanai

I.Leimane-Veldmeijere

I.Leimane-Veldmeijere iepazīstina ar biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "ZELDA"" (turpmāk – ZELDA) īstenoto izmēģinājumu projektu *Atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojums*.

Šāds izmēģinājumu projekts bija nepieciešams, jo ANO Konvencijas 12.pants neparedz rīcībspējas un tiesībspējas ierobežošanu. Lai arī Latvija 2012.gadā veica apjomīgu rīcībspējas institūta reformu, tomēr sasniegtais rezultāts neatbilda ANO Konvencijas prasībām. Ministru kabinets 2013.gada novembrī uzdeva īstenot atbalsta personas izmēģinājumu projektu un gada laikā pēc izmēģinājumu projekta pabeigšanas iesniegt informatīvo ziņojumu ANO Konvencijas 12.panta ieviešanai. ANO komiteja⁸ 2017.gadā Latviju aicināja pilnībā atcelt Civillikuma tiesību normas, atjaunot rīcībspēju visām personām, kurām tā ir ierobežota, un aizvietot to ar atbalstīto lēmuma pieņemšanu.

Izmēģinājumu projekta ietvaros atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojumu (turpmāk – APLP pakalpojums) saņēma 332 personas visos plānošanas reģionos. APLP pakalpojumu nodrošināja 22 pilna laika apmācītas profesionālas atbalsta personas. Atbalsts tika sniegts sešās dzīves jomās: juridiskās palīdzības joma, finanšu joma, ikdienas dzīves prasmju apgūšanas un attīstības joma, veselības aprūpes un sociālās aprūpes jomas, un atbalsta loka veidošana. Realizējot atbalstītās lēmuma pieņemšanas procesu, secinājām, ka

⁷ <https://www.lm.gov.lv/lv/plans-personu-ar-invaliditati-vienlidzigu-iespeju-veicinasanai-2021-2023-gadam;>

⁸ Apvienoto Nāciju Organizācijas Personu ar invaliditāti tiesību komiteja

cilvēku svarīgi ir atbalstīt ne tikai lēmuma pieņemšanā, izskaidrojot iespējamās izvēles un sekas pieņemtajam lēmumam, bet sniegt atbalstu arī lēmuma īstenošanas posmā. Atbalsts bija pieejams minimālā (līdz 6h/mēn), vidējā (līdz 16h/mēn) un maksimālā (līdz 30h/mēn) intensitātē.

Atbalsta personas pakalpojums nodrošina atbalstāmajai personai iespēju paust savu gribu, izvēli, plānot un pašai pieņemt lēmumus par savu dzīvi, veselības un sociālo aprūpi, finansēm un īpašumiem. Ļoti būtiska prioritāte tiek dota cilvēka gribai un izvēlei nevis tam, ko vēlas kāds cits.

Ar pilnu rezultātu apkopojumu iespējams iepazīties Labklājības ministrijas tīmekļvietnē⁹.

Pagājušajā gadā ZELDA izanalizēja dažādus variantus jaunā pakalpojuma organizēšanai, kā arī izstrādāja finansēšanas un organizēšanas kārtību ar pakalpojuma “grozu” katram variantam. Kopējais secinājums bija, ka jebkura modifikācija jau kādā no esošajiem pakalpojumiem ļoti ietekmētu attiecīgā pakalpojuma saturu, turklāt abi apvienotie pakalpojumi zināmā mērā zaudētu savu sākotnējo būtību, tāpēc jāveido kā atsevišķs pakalpojums. Tika izstrādāta kvalitātes kontroles un uzraudzības sistēma un sagatavota pilnībā aprobēta rokasgrāmata pakalpojuma sniedzējiem. Saskaņā ar iepirkuma tehnisko specifikāciju pēdējais uzdevums bija iesniegt priekšlikumus nozares normatīvo aktu pilnveidei šāda pakalpojuma ieviešanai. Ir izstrādāti priekšlikumi grozījumiem Civillikumā, Civilprocesa likumā, Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, Iedzīvotāju reģistra likumā, diezgan detalizēti priekšlikumi Ministru Kabineta noteikumiem par pakalpojuma ieviešanu un citi priekšlikumi.

Izmēģinājumsprojekts beidzās 2019.gada 30.decembrī. Valsts kontroles ieskatā ļoti svarīgi būtu nodrošināt šī pakalpojuma pieejamību arī turpmāk. Kopš pagājušā gada 11.marta ZELDA APLP pakalpojums ir reģistrēts kā sociālais pakalpojums. 2020.gadā APLP pakalpojums tika nodrošināts 77 personām 10 Latvijas pašvaldībās, piesaistot Eiropas Sociālā fonda finansējumu¹⁰. Būtiski, ka mērķgrupa pakalpojumu varēja saņemt valstī izsludinātās ārkārtas situācijas laikā. Šobrīd ar Talsu un Tukuma novada pašvaldībām ir noslēgts līgums līdz gada beigām par APLP pakalpojuma pirkšanu. Līgumu ietvaros pakalpojumu saņem astoņas personas. Tāpat ZELDA, piesaistot Sabiedrības integrācijas fonda finansējumu, ir radis iespēju pakalpojumu turpināt 40 personām septiņās Latvijas pašvaldībās laika periodā no šī gada 1.marta līdz 30.jūnijam, tādējādi nodrošinot pakalpojuma nepārtrauktību COVID-19 krīzes laikā.

Tālāk Labklājības un Tieslietu ministrijai jā sagatavo informatīvais ziņojums. I.Leimane-Veldmeijere akcentēja Tieslietu ministrijas noraidošo attieksmi veikt grozījumus Civillikumā un Civilprocesa likumā. Ir pārliecināta, ka cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem, nedrīkst vēl vienu desmitgadi gaidīt izmaiņas

⁹ Atbalsta personas pakalpojuma izmēģinājumsprojekta izvērtējums: <https://www.lm.gov.lv/lv/gala-zinojums-atbalsta-personas-pakalpojuma-izmeginajumsprojekta-rezultatu-izvertejums>;

Atbalsta personas pakalpojuma apraksta, organizēšanas un finansēšanas kārtība: <https://www.lm.gov.lv/lv/gala-zinojums-atbalsta-personas-pakalpojuma-apraksta-organizesanas-un-finansesanas-kartibas-izstrade>;

¹⁰ Labklājības ministrijas īstenotā projekta „Sociālo pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide”, Projekts Nr. 9.2.2.2./16/I/001 ietvaros;

likumdošanā, lai saņemtu pilnvērtīgu nepieciešamo atbalstu savas tiesībspējas un rīcībspējas īstenošanā.

E.Celmiņa pasakās par ieguldīto darbu pilotprojekta īstenošanā, jo reti kurš pakalpojums tiek tik detalizēti pārdomāts, izmēģināts, novērtēts un sniegti konkrēti priekšlikumi. Informē, ka Labklājības ministrija ir sākusi gatavot informatīvo ziņojumu par atsevišķa APLP pakalpojuma ieviešanu. Šī uzdevuma izpildi kontrolē arī Valsts kanceleja. Apņemas sniegt informāciju padomei kā virzās diskusijas ar Tieslietu ministriju par šo jautājumu.

Tā kā Invaliditātes lietu nacionālās padomes priekšsēdētājam nepieciešams doties pildīt citus svarīgus amata pienākumus, visiem padomes locekļiem piekrītot, tālāk sēdi vada **I.Balodis**, kurš dod vārdu N.Snarskim.

Arī **N.Snarskis** atzinīgi novērtē ZELDA paveikto. Biedrība PINS ikdienā strādā ar šādu mērķgrupu, tāpēc saprot, cik būtiski šiem cilvēkiem ir saprast savas iespējas un īstenot tieši savu gribu. Informē par Biedrības PINS dalību Eiropas un Skandināvijas kopprojektā, kura ietvaros tiek risināts jautājums kā jauniešiem ar psihiska rakstura traucējumiem izskaidrot dažādas iekļaušanās iespējas.

I.Balodis atzinīgi novērtē ZELDA paveikto cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem interešu aizstāvībai.

Nolemj:

- 1) Sniegto informāciju pieņemt zināšanai;
- 2) Informēt padomi par informatīvā ziņojuma sagatavošanas gaitu un sarunu progresu ar Tieslietu ministriju.

Dažādi

I.Balodis

I.Balodis vēlas noskaidrot dalībnieku viedokli par valdības pieņemto lēmumu¹¹ piešķirt finanšu līdzekļus komandu sporta spēļu būvniecībai, lai gan Paralimpiskā sporta centra būvniecībai jau vairākus gadus finanšu līdzekļi nav piešķirti. Lūdz komentēt radušos situāciju.

E.Celmiņa paskaidro, ka jautājums par Paralimpiskā sporta centra attīstību tika pieteikts valdībā 2017.gada nogalē. Sākotnēji paredzamais finansējums bija 13,3milj. eiro, taču šobrīd Latvijas Paralimpiskā komiteja ir aprēķinājusi, ka ieceres īstenošanai nepieciešami ievērojami lielāka summa. Pēc Labklājības ministrijas rīcībā esošās informācijas Paralimpiskā sporta centra būvniecībai nav sakārtoti zemes īpašuma jautājumi, tādējādi nav iespējams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, kas obligāti veicams pirms nozīmīgu objektu būvniecības. Tāpat nepieciešamais finansējums nebija iezīmēts ne viena gada izglītības nozares sporta budžeta programmā. Līdz ar projekta pieteikšanu valdībā Labklājības ministrijai dots uzdevums izvērtēt nepieciešamību šim projektam noteikt nacionālo interešu objekta statusu, taču uzdevumu nav iespējams izpildīt, kamēr

¹¹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40499551&mode=mk&date=2021-03-18>

projekta virzītājs nav sakārtojis zemes īpašuma tiesību apliecināšos dokumentus. Nenoliedzami Latvijas Paralimpiskā komiteja ir strādājusi, lai šo ideju attīstītu, tomēr vēl ļoti daudz kārtojamu jautājumu, lai varētu uzsākt būvniecību. Turklāt Finanšu ministrijai ir bažas vai biedrības prasītie valsts budžeta līdzekļu ieguldījumi daudzu miljonu apmērā nepārkāpj Valsts atbalsta regulējuma nosacījumus, uz kuriem Eiropas Komisija raugās ļoti stingri. Labklājības ministrija ir aicinājusi šo jautājumu iekļaut izskatīšanai atsevišķā Nacionālās sporta padomes sēdē. Nacionālās sporta padomes priekšsēdētājs ir ministru prezidents, padomes locekļi ir finanšu ministrs, izglītības un zinātnes ministre, labklājības ministre, Paralimpiskās komitejas prezidente un citi ministri un sporta biedrību pārstāvji. Nevar komentēt jautājumu par valdības piešķirtajiem finanšu līdzekļiem sporta spēļu halles būvniecībai Rīgā.

I.Balodis izsaka priekšlikumu Latvijas Paralimpiskās komitejas prezidentei informēt padomi par sporta centra būvniecības progresu.

Noslēgumā ierosina arī izskatīt iespēju labklājības ministres uzstāšanās nodrošināt ar surdotulkojumu. Šādi rādot labo piemēru arī citiem ministriem.

Nolemj:

- 1) Informēt padomi par Nacionālās sporta padomē lemtu par Paralimpiskā sporta centra būvniecību;
- 2) Labklājības ministrijai rast risinājumus nodrošināt surdotulkojumu labklājības ministres intervijām.

Sēdes tiešsaistes norisei rezervētais laiks beidzas plkst.: 15:00.

Pielikumā:

- 1) Latvijas Darba devēju konfederācijas prezentācija "Personu ar invaliditāti nodarbinātības normatīvie šķēršļi", 8 slaidi;
- 2) Labklājības ministrijas prezentācija "Atbalsta pasākumi vecākiem ar invaliditāti, kuru apgādībā ir bērni", 13 slaidi;
- 3) Labklājības ministrijas prezentācija "Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam", 12 slaidi;
- 4) Biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "ZELDA"" prezentācija, 21 slaidis.

Labklājības ministre,
Invaliditātes lietu nacionālās
padomes priekšsēdētāja

*Dokuments parakstīts ar drošu
elektronisko parakstu un satur laika
zīmogu*

R.Petraviča